

SOK
INFO

Nr.179

Maart 2018

Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven - Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik

Het SOK-Bestuur:

Susanne Hanssen	Voorzitter	043-3560244	<i>hanssen.susanne@gmail.com</i>
Rob Visser	Secretaris		<i>secretariaat@sok.nl</i>
Kevin Amendt	Alg. bestuurslid		<i>kevinamendt@gmail.com</i>
John Hageman	Alg. bestuurslid		<i>johnhageman45@gmail.com</i>
Johan Janssen	Alg. bestuurslid		
Patrick Semmeling	Alg. bestuurslid		<i>patrick.semmeling@ziggo.nl</i>
Frans Willems	Alg. bestuurslid		<i>willemsfrans1@gmail.com</i>

SOK-Ledenadministratie:

Ger Beckers, Via Regia 158C, 6217 JZ Maastricht, Tel.:0651058333 *pghbeckers@ziggo.nl*

SOK-adres Secretariaat:

Aalkeborg 50 6228 BT Maastricht *secretariaat@sok.nl*

E-mail SOK:

sok@nhgl.nl

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica". *www.subbrit.org.uk*

Bestuur Stichting ir. D.C. van Schaik:

Joep Orbons	Voorzitter	043 - 3618793	<i>j.orbons@archeopro.nl</i>
Bram Borsboom	Penningmeester	043 - 367 05 17	<i>bramborsboom@home.nl</i>
Stefan Jerzykowski	Technische dienst		<i>s.j.a.jerzykowski@hotmail.com</i>
<i>www.vanschaikstichting.nl</i>			<i>info@vanschaikstichting.nl</i>

Redactie SOK-Mededelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, Tel.: +32 12 454 059 *tbreuls@telenet.be*

Redactie SOK-Info:

John Hageman, Op de Bannet 47, 6223 GD Itteren, Tel.: 043 - 364 54 19 *johnhageman45@gmail.com*
Frans Willems, Op de dries 12 , 3770 Riemst, Tel.: +32 12 456 411 *willemsfrans1@gmail.com*

De SOK op Internet:

www.sok.nl Webmaster: Ger Goessens *mail@gergoessens.nl*

SOK-Ledenavonden:

SOK-Ledenavonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, september en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Aanvang 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-Info.

Voorpagina: Taterkuil - Elst

Foto: Frans Willems

Beste leden,

Het is even bijkomen van een druk jubileumjaar.

En nu verder...

Een jaar dat moeilijk te overtreffen valt.

Maar ook een jaar waarin we met een voltallig bestuur onze aandacht kunnen gaan richten op allerlei zaken.

Genoeg te doen, genoeg ideeën, we gaan aan de slag.

Een van de plannen is dat we meer begeleiding willen gaan bieden bij het verrichten van groevenonderzoek.

Ondanks dat, in de loop der jaren, de toegangsmogelijkheden tot groeven steeds minder worden, valt er nog genoeg te onderzoeken.

We houden jullie uiteraard op de hoogte via de Info en de SOK-avonden.

Ook op de komende SOK-avond is de DVD 40 jaar SOK weer gratis te verkrijgen voor de leden die deze nog niet hebben opgehaald. Voor niet-leden is de DVD te koop voor €10,- op de SOK-avond of tijdens openingstijden in het Natuurhistorisch Museum.

Al ontdekt? De SOK heeft tegenwoordig ook een facebooksite waarop o.a. de laatste nieuwtjes en komende activiteiten te vinden (zullen) zijn.

Tot snel op de komende SOK-avond!

Met vriendelijke berggroetjes,

Susanne Hanssen.

programma SOK-avond 9 maart

Voor de pauze komt Mike Lahaye aan het woord met: "*Instortingsrisico's van mergelgroeven in Riemst en omgeving*".

Na de onderbreking gaan we verder met oude filmpjes etc., verzameld door Henk ten Brinke.

De vorige SOK-avond mochten we deze bijdrage, zeker gezien de gewenste interactie, een goede greep noemen.

Ook nu rekenen we weer op spontane reacties van de aanwezige leden!

de redactie

namens het SOK- bestuur

De gemeente Riemst heeft, samen met de SOK, Erfgoed Haspengouw en IOED oost (Intergemeentelijke Onroerend Erfgoed-Dienst) als partners, een subsidieaanvraag ingediend voor het Europees Erfgoedjaar 2018. De projectnaam is het Mergelland van Vlaanderen, het is dus redelijk gericht op het Vlaamse gebied van het Mergelland.

Het project bestaat uit 5 elementen:

1. Een tweedaags symposium te Kanne met lezingen en veldbezoeken in de middag. Datum: 6-7 okt.
 2. Een tentoonstelling van 3 a 4 weken, gepland voor de winter 2018-2019.
 3. Een lespakket dat ontwikkeld gaat worden voor de lagere school.
 4. Tien informatiepanelen die ontworpen en geplaatst worden bij groeve ingangen.
 5. Meerdere boven- en ondergrondse rondleidingen in 2018 en 2019.
- 1 mei 2018 horen we definitief of er een subsidie (gedeeltelijk) toegekend wordt. Wanneer dit niet of alleen gedeeltelijk is, gaat de Gemeente Riemst in samenwerking met het SOK, IOED en Erfgoed Haspengouw proberen om het symposium, de tentoonstelling en de rondleidingen sowieso door te laten gaan. Meer en concretere informatie volgt te zijner tijd.

Natuurlijk heeft een project als dit alleen maar kans van slagen als SOK-leden graag ook een steentje willen bijdragen. Dit kan op verschillende manieren:

- we zijn op zoek naar personen die een lezing willen houden (tussen 30 en 45 min) over een mergel(groeve) gerelateerd onderwerp.
- we zijn op zoek naar personen die bereid zijn hun eigen persoonlijke verzameling te tentoonstellen. Zou je een leuk idee voor een tentoonstelling of onderwerp hebben, laat het horen! Er zal een verzekering worden afgesloten hiervoor, ook wordt er naar gestreefd om continu iemand aanwezig te laten zijn op deze tentoonstelling.
- we zijn op zoek naar personen die bereid zijn om boven- of ondergrondse rondleidingen te verzorgen over mergel-gerelateerde onderwerpen. Aantal voorbeelden: rondleiding Caestert, Tiendeberg, Jekerdal, een dagbouwgroeve enz.

Aan de hand van dit project kunnen we de mergel(groeven) in een mooi daglicht zetten, we hopen dan ook op veel enthousiaste reacties.

Voorstellen/ideeën of opmerkingen en vragen kunt u via onderstaand email adres: email Rob: secretariaat@sok.nl

Rob Visser, secretaris

SOK op Facebook / vernieuwing website

Sinds 1 januari 2018 is het een feit: de SOK is nu ook actief op Facebook.

Stap 1 in een digitale inhaalslag. Om de pagina te volgen bezoekt men:

www.facebook.com/SOKNHGL

Het idee hiervan kwam van John Caris en het bestuur vond het een goed idee om meerdere redenen.

Zo is er bijvoorbeeld wat meer interactie mogelijk in de perioden tussen de SOK-avonden, er kunnen sneller nieuwtjes worden gedeeld en het is tevens een visitekaartje naar mogelijke nieuwe leden die dezelfde interesse delen. Zo zal er bijvoorbeeld regelmatig een *poll* worden geplaatst, een peiling naar de mening van leden over bepaalde voorstellen (voor of tegen). Zo kan het bestuur een beter beeld krijgen van wat er onder de leden speelt en waar de interesses naar uit gaan.

Nu zullen er ook leden zijn die zeggen: “*Maar ik zit helemaal niet op Facebook!*”. Dit hoeft geen probleem te zijn: de pagina is openbaar, dus iedereen kan er informatie lezen. Alleen om reacties te schrijven of om te stemmen in een poll is er een account nodig.

Ook kwam er een opmerking van iemand of dit nou de SOK-Info gaat vervangen. Hierover kunnen we stellig zeggen dat dit zeker niet het geval zal zijn: het is louter bedoeld als een aanvulling.

De SOK-Info dient (mede dankzij zijn papieren-vorm) tevens als naslagwerk en is daarom van zeer belangrijke waarde. Geen enkele informatie zal dus louter online verschijnen.

Het staat de leden overigens vrij om ook berichtjes, foto's of oproepen op de pagina te plaatsen.

Voor mobiele gebruikers is er overigens ook een kortere link mogelijk:

fb.me/SOKNHGL

Verder staat er de vernieuwing van de website [*sok.nl*](http://sok.nl) op de planning.

Een vaker voorkomende kritiek is dat de pagina niet goed wordt bijgewerkt en veel informatie achterhaald is. Ook worden nieuwe leden afgeschrikt door de

vele regeltjes en procedures.

Het is de bedoeling de site simpeler en overzichtelijker te maken, maar ook om enkele nieuwe zaken te introduceren, bijvoorbeeld:

- Een onderzoeksbank aanleggen: afgegeven onderzoeksvergunningen + een lijst van wie met welk onderzoek bezig is (op vrijwillige meldingsbasis).

Dit voorkomt dubbel werk: hoe vaak zijn er niet al graafrichtingskaarten gemaakt?

- Mogelijkheid voor leden om aan te geven waarin hun specialisatie/interesses liggen. Dit vergemakkelijkt het om een onderzoeker te contacteren op een bepaald gebied (bijv. lampen, kartering, graafrichtingen, e.d.). Dit kan zorgen voor betere en efficiëntere resultaten.

Ook nuttig is een plek om oproepen te doen:

- Stel iemand heeft een goed idee of een half uitgewerkt onderzoek en zit vast: wie helpt hem dan uit de brand of wil het overnemen?

- Een onervaren lid kan een 'mentor' aanvragen om hem/haar op weg te helpen.

- Indien er iemand een onderzoek wilt doen maar een partner nodig heeft voor een vergunning, dan kan er een oproep worden geplaatst.

- Men kan er dingen te koop aanbieden/vragen.

Met dank aan John Caris voor zijn suggesties.

Er staat geen termijn gepland voor de vernieuwing van de website, maar we hopen dat dit nog voor de zomer kan worden gerealiseerd.

Feedback over het bovenstaande kan worden gericht aan het bestuur of aan ondergetekende.

Patrick Semmeling

SOK-onderzoek in de berg

In de laatste SOK-Info las ik het uitstekende stukje van Rob Visser over de opschriften in de 'Spaanse hoek' zoals hij dat noemt. Hij stelt meerdere vragen en komt met enkele suggesties om tenslotte af te sluiten met de opmerking: "verder kom ik niet".

Nu wil het toeval dat ik inmiddels wel verder ben gekomen. Ik weet meer over het besproken opschrift. Er zijn meer dan 40 Spaanse opschriften in dit deel van Zonneberg te vinden. Op andere plaatsen in Zonneberg en ook daarbuiten zijn er meer te vinden. Er zijn enkele bijzondere vondsten gedaan met betrekking tot deze opschriften. Vondsten die een antwoord geven op alle

vragen van Rob. Bijzonder omdat hier een verloren stukje Nederlandse geschiedenis aan het licht gebracht wordt. Een voetnoot slechts in het licht van de Tachtigjarige Oorlog, ook wel de Nederlandse Opstand genoemd, maar daarom niet minder interessant. Mijn eigen onderzoek naar deze opschriften is voltooid. Tot slot moet ik het artikel schrijven. Dat staat hopelijk snel voor iedereen in de SOK-Mededelingen te lezen.

Ik heb Rob gemaïld om hem complimenten te maken met het stukje. Het is immers goed geschreven. Naar aanleiding van het artikeltje van Rob heb ik ook contact opgenomen met Susanne Hanssen. Rob ging, doordat hij niet wist over mijn onderzoek, alles nog eens over doen (hij heeft er ongetwijfeld plezier aan gehad) en heeft er veel tijd in gestoken.

Zonde. Was hij wel op de hoogte geweest had hij mij wellicht gemaïld en had ik hem van antwoorden kunnen voorzien. Misschien hadden wij kunnen samenwerken aan het schrijven van het artikel. Hij had in elk geval niet allerlei werk dubbel hoeven te doen.

Daarom pleit ik voor een soort van ‘SOK-onderzoeksbank’ voor vraag en aanbod met betrekking tot onderzoek. Het doel of nut hiervan:

- Voorkomen van dubbel onderzoek/publicatie. Stel iemand heeft een onderzoeks-idee, hij of zij kan dan controleren of iemand anders er al mee bezig is.
- Als iemand iets uitgezocht wil hebben kan hij of zij er een onderzoeksvraag deponeren. Bijvoorbeeld: ik ontdek tijdens mijn eigen onderzoek iets dat de moeite waard is maar het past niet binnen de context van mijn onderzoek. Ik kan vervolgens mijn idee of suggestie bij de ‘SOK-onderzoeksbank’ deponeren. Iemand die graag een onderzoek wil beginnen maar zelf geen onderwerp weet, kan hier iets vinden.
- Iemand heeft een onderzoek lopen maar kan of wil het niet voltooien: wie neemt het dan over?
- Ik wil een onderzoek doen maar ben onervaren of weet niet goed hoe en zoek iemand die mij wil begeleiden.
- Ik wil een onderzoek doen maar het is teveel werk voor één persoon of heb vanwege de vergunningseisen een partner nodig om mee samen te werken.

Om te voorkomen dat iemand hetzelfde onderzoek gaat doen waarmee ik bezig ben geef ik hier een kort overzicht. Ik ben momenteel bezig met het schrijven van drie artikelen. Het onderzoek is afgerond en ik hoop ze op korte termijn te publiceren:

- De Spaanse opschriften in Zonneberg.

- De ondergrondse musea van de Sint Pietersberg.
- Bergtekens

Wie vragen hierover heeft of informatie die hij of zij wil delen moet zeker niet aarzelen mij te e-mailen. Ga in elk geval geen dubbel werk doen. Dat is zonde!

John Caris

Nieuws van de Van Schaikstichting

De gidsencursus voor nieuwe gidsen bij de vuursteenmijn is van start. Er hadden zich 45 kandidaat gidsen aangemeld, waaronder ook enkele SOK-leden. Wij zijn enorm overrompeld door deze grote belangstelling, geweldig dat zoveel mensen de vuursteenmijn blijkbaar heel interessant vinden. Omdat we voor de vuursteenmijn maar een beperkt aantal excursies op jaarbasis hebben, kunnen we maximaal tussen de 15 en 20 gidsen gebruiken. We willen namelijk iedere gids 5 keer per jaar een excursie laten verzorgen. Met de huidige gidsen kwam het er op neer dat we plaats hadden voor ongeveer 10 nieuwe gidsen. Na zorgvuldig selecteren zijn we met 13 kandidaat gidsen aan de cursus begonnen.

De cursus is opgezet door Joep Orbons van de Van Schaikstichting en Wiel Schins van de Nederlandse Geologische Vereniging Afdeling Limburg. De cursus bestaat uit 7 zaterdagochtenden, waarbij onderwerpen als geologie, archeologie, landschap, natuur en het verhaal van de vuursteenmijn aan bod komen. Om al deze heel specialistische onderwerpen de revue te laten passeren, zijn meerdere gastdocenten uitgenodigd die gedetailleerd over het onderwerp vertellen; alles toegespitst op de vuursteenmijn en de omgeving van het Savelsbos en Maasdal.

De opening was op zaterdag 3 februari tijdens de eerste cursusdag. Voor deze opening waren vele partijen uitgenodigd die betrokken zijn bij de vuursteenmijn. Van de SOK waren voorzitter Susanne Hansen en secretaris Rob Visseraanwezig. Verder waren vertegenwoordigers van het Limburgs Museum, de provincie Limburg, Staatsbosbeheer en het VVV Zuid Limburg aanwezig. De opening van de cursus is verricht door wethouder Opreij van de gemeente Eijsden-Margraten.

Na de opening begon de eerste cursusdag met een inleiding in de geologie door Wiel Schins en een uitleg over de oude en midden steentijd door archeoloog Wim Dijkman van de Gemeente Maastricht.

De aspirantgidsen gaan nog enkele intensieve zaterdagen tegemoet. Wij wensen hen veel succes met de cursus en daarna met het gidsen.

Joep Orbons

Even voorstellen.....

Graag stel ik me op deze weg voor; ik ben Rob Swaans, sinds vorig jaar groevemeester van de Fallenberg.

Ik ben getrouwd, heb twee zoons, waarvan een getrouwd en woon in Maastricht.

De laatste 10 jaar ben ik flightnurse geweest. Ik begeleidde patiënten van ergens ter wereld naar hun thuisadres, meestal Amerika. Zodoende heb ik de hele wereld gezien.

Daarvoor ben ik 28 jaar ambulanceverpleegkundige geweest in Maastricht en Den Haag. En nu geniet ik van mijn pensioen.

Sinds 2017 ben ik gids in de Jezuietenberg en vanaf 2012 ben ik bij het bestuur van de Jezuietenberg gekomen met als taak: groevemeester. Mijn hobby's zijn: sporten, rondleidingen geven en klussen.

Met vriendelijke groet,
Rob Swaans
Rogneurdonk 20
6218 HG Maastricht
0626937436
robswaans@gmail.com

Twee acteurs en een figurant gezocht voor de film “Mergel Ondergronds”

Vanuit mijn amateur filmclub LAS ga ik een film maken over activiteiten van vrijwilligers in en rondom de mergelgroeven in Zuid Limburg.

Voor het realiseren van deze film zoek ik twee personen (man en vrouw) in de leeftijd tussen 30 en 60 jaar die op vrijwillige basis als acteur aan deze film willen deelnemen.

Tevens zoek ik voor dezelfde film ook een figurant voor enkele shots.

Het draaiboek is klaar en kan desgewenst ingezien worden.

Informatie:

Het is de bedoeling dat in overleg met de betrokkenen ca. 8 tot 10 keer een opname sessie komt van ca. 3 tot 4 uur, in de periode tussen begin april 2018 en oktober 2018 .

Opname plaatsen zijn : Diverse plaatsen in groeve Zonneberg, de ENCI groeve, de Apostelgroeve, Caestert (alleen bij de ingang van de groeve) en het Regionaal Historisch Centrum.

Voor de figurant zijn twee opname plaatsen gepland: het Regionaal Historisch Centrum en de groeve Zonneberg.

Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met :

Wim Kneepkens

Tel: 06-29200115.

E-mail: wrkneep@versatel.nl

Lichtenborgh

In de Info las ik over het opschrift van Lichtenborgh dat niet gevonden kon worden, o.a. door John Caris.

Het staat als je van Pompenkamer 2 naar het oosten loopt, dan 1e links, weer links, 1e rechts, weer links en dan rechtdoor. Aan het eind van die gang op een rechter hoek staat het opschrift. Jan Spee heeft het gefotografeerd en als je dus bij hem had gezocht had je het gevonden. Overigens ken ik 5 verschillende Lichtenborgs (ook uit de Wildeberg), maar misschien heb ik in de nog niet beschreven foto's in mijn verzameling er wel meer. Krijg ik nu een prijs?

Hans Ogg

Beste lezers

Hier een paar linkjes...

Dit is het huis waar de familie Van Schaik vroeger woonde... en dat staat te koop.

Zo kunnen we daar tegenwoordig nog eens binnen kijken waar „kleine Wim“ opgroeide.

<http://www.oudsintpieter.com/Universiteit/2012.Scriptiebastiaens.pdf>

<https://www.funda.nl/koop/maastricht/huis-40447678-bemelerweg-52/>

Misschien wel leuk voor de SOK-Info ...

Of de SOK-website...

Olav Hensing

In het kader van kennisuitwisseling omtrent "onze" kalksteengroeven in het Mergelland en alles eromheen, van Heerlen tot Tongeren, zowel bovengronds als ondergronds, van het prille begin tot in de verre toekomst, plaats ik namens het Berglopersforum deze oproep.

Allereerst een korte samenvatting, want wat is dat Berglopersforum nou precies...

In den beginne, van 2006 tot eind 2008, was er het online Bergloperscafé op de toenmalige MSN Groups. Dit was een (vrij eenvoudige) internetdienst waarbij mensen gezamenlijke interesses konden delen en online met elkaar in groepsverband konden communiceren. Een primitieve versie van een online forum, opgezet door Joris de Ruiter. Uniek aan deze opzet was dat legale en illegale berglopers onder een noemer opereerden en dat bleek later een verdomd goed concept.

Toen het primitieve forum niet meer voldeed aan de wensen van dat moment en er behoefte aan iets beters kwam, nam Rob Heckers op 1 november 2008 het voortouw met de lancering van een nieuw, uitgebreider online forum voor berglopers: het Berglopersforum. Toen nog geallieerd aan zijn website www.caestert.net

Het aantal leden en gevulde onderwerpen met foto's, plattegronden en dergelijke groeide enorm. Er werd heel veel kennis uitgewisseld. Had je een vraag en kwam je er niet uit dan was er altijd wel iemand die het wist.

In februari 2011 stopte Rob als beheerder. Het forum zelf stopte gelukkig niet en Maick Scheepers, vergezeld door Aldo Haan, was bereid het beheer op zich te nemen. Er kwam toen ook de eigen domeinnaam berglopersforum.nl

In de tussentijd was Bert Beckers als technisch beheerder aangeschoven tot mei 2012. In juni 2013 kwam ondergetekende als nieuwe technisch beheerder erbij en later, toen Maick stopte in september 2013, werden Aldo en Matthijs samen de nieuwe eigenaren en beheerders. Tot zover.

Anno 2018 draait het forum nog altijd als een spreekwoordelijke tierelier en met een hele fijne ambiance. Op het moment van schrijven zijn er 61 actieve leden, 3283 onderwerpen, 39862 berichten en maar liefst 12061 bijlagen zoals archiefstukken, foto's en plattegronden. Het is een gigantische databank geworden, met informatie over vrijwel iedere groeve die onze mergelstreek rijk is, keurig gecategoriseerd naar regio. Er staan zelfs onderwerpen op over groeven in Frankrijk. Ook zijn er luchtigere onderwerpen zoals een bergloperscafé, gedeelten over de geschiedenis van Maastricht en Valkenburg,

gedeelten over verlichting, fotografie van planten en dieren en over urban exploring.

Alvast een voorproefje. Zonder moedwillig iemand te willen vergeten zijn enkele prominente leden op het moment: Bert Beckers, Thierry Giesen, Aldo Haan, Rob Habets, Robin Hartwijk, Johan Janssen, Stefan Jerzykowski, Johan de Jong, Boy Kluijt, Jacques Konings, Dan Kusters, Philippe Nélis, Jor Neutelings, Hans Ogg, Matthijs Rohs, Patrick Semmeling en Ed Stevenhagen†.

Enkele voormalige prominente leden (waarvan ik hoop dat ze op een dag weer zullen terugkeren): Kevin Amendt, John Caris, Frank Daelmans, Erwin Geuskens, John Hageman, Susanne Hanssen, Rob Heckers, Peter Jennekens, Roger Magnée, Jacquo Silvertant en Frans Willems.

Vanwaar nu deze korte lofzang? Allereerst omdat ik enorm trots ben op onze leden en op wat er in bijna tien jaar tijd is neergezet. Maar ook omdat ik graag zou zien dat nog meer berglopers zich zouden aanmelden en mee zouden willen doen en zo kunnen delen in het succes en de enorme hoeveelheid kennis die erop staat. Samen kunnen we het forum dan wellicht naar een nóg hoger niveau tillen. Meld je gerust aan op www.berglopersforum.nl en kom eens een kijkje nemen!

Matthijs Rohs

Laatste poging zoektocht fotoreportage dagbouwontginning Huize St. Jozef Keerderberg

Sinds vele jaren ben ik op zoek naar een fotoreportage die door de broeders van Huize St. Jozef te Cadier en Keer gemaakt is. Het onderwerp van deze reportage in zwart/wit is de dagbouwontginning van losse mergel (1914 – 1930) t.b.v. de bij de boerderij (nu Landgoed Heerdeberg) gelegen kalkbranderij.

Deze foto's tonen het daarvoor aangelegde spoorbaantje en de dagbouwontginning in vol bedrijf. Deze mooie reportage heb ik vele jaren geleden éénmaal gezien toen een SOK-lid ze te leen had van broeder Richard z.g.

Deze reportage is een cultuurhistorisch zeer waardevol document dat ons een heel mooi beeld van deze bijna vergeten dagbouwontginning toont.

Daarom mijn vragen:

- Weet soms iemand waar de originele reportage zich bevindt?

- Is er bij de SOK-leden misschien iemand die wel zo slim geweest is om van deze reportage een kopie te maken?

Indien iemand me op het juiste spoor kan brengen.....zal ik hem/haar eeuwig dankbaar zijn!

John Knubben

043 3611227

gronoma@yahoo.com

Foto Kevin

Mergelsteen voor de werken aan de stadspoorten van Nijmegen

Onderzoek in de stadsrekeningen van o.a. Venlo, Maastricht, Dordrecht, Utrecht en Nijmegen is een rijke bron van informatie voor de mergelwinning. Vooral voor de vele werken in de 15^e /16^e eeuw aan de fortificaties (versterkingen) in voornoemde steden was veel mergelsteen nodig.

In de stadsrekeningen van Nijmegen vinden we tussen 1512 en 1538 betalingen voor mergelsteen en kalk. De mergelsteen was bestemd voor werken aan o.a. de Kraanpoort en Boddelpoort.

In eerste instantie valt het op dat er mergelsteen werd gekocht in Venlo, waarschijnlijk van de steenhandelaren Derick Botterken, Faes Boom en Johan Boel. Van Venlo werd de mergelsteen wederom ingescheept en vervoerd naar “Mouwick” (Mook). Vandaar werd door “vaarluiden” uit de omliggende dorpen van Nijmegen met karren de mergelsteen vervoerd naar de werken in Nijmegen. Interessant zijn de betalingen per “sleyde” voor het vervoer van “stenen, zand, calck en holt”. Ook bij het vervoeren van de zgn. “blauwe steyn” (harde of Naamse) van Mook tot Nijmegen, werd niet alleen gebruik gemaakt van karren, maar ook van sleden getrokken door twee/vier paarden. Zoals reeds vermeld in SOK-Mededelingen 66, lag tussen het klooster Observanten en Lichtenberg een stuk erf met de “sleyweg”. Dit laat vermoeden dat mergelblokken op een slede via de helling werden getransporteerd.

Opmerking: Via het stapelrecht hadden de burgers van Venlo een soort recht van eerste aankoop en mochten ze de koopwaar tevens omladen, waarbij de huurvaarders- en schippersgilden van de stad het verdere transport voor hun rekening mochten nemen. Ook had de stad Venlo op de Maasvaart tussen Nijmegen en Luik vrijheid van tol. (J. Renes, Landschappen van Maas en Peel)

In 1545 werd echter door een vonnis van stadhouder, kanselier en raden van Gelre bepaald dat schepen de Maas bij Venlo vrij mochten passeren mits ze de gewone tol betaalden.

Blijft de vraag waar deze mergelsteen vandaan kwam. Het antwoord vinden we in het jaar 1535. In dat jaar besluit de stad Nijmegen, waarschijnlijk door een tekort aan mergelsteen, rentmeester Bernt van Asselborn naar Maastricht te sturen. Hij schrijft dat hij “mijt de bode tot Maestricht” “op die kuijl” (te St. Pieter) is geweest en “ick dair koft de kalk ende mergelsteen”. Voor de “blocken, maetstukken en cleynstein” zien we betalingen aan Reijnier Franken, Dries Kusters en Johan van de Plas. Van Johan van de Plas is bekend dat hij rond die tijd een stuk land bezat, gelegen onder de zgn. Heunsberch.

Bron:

Mergelwinning te St. Pieter (in voorbereiding)
RAN Stadsrekeningen Nijmegen (1519/1540)

Rob Habets

IANNO en Oleslagers

In SOK-Mededelingen 64 beschreef Wim Kneepens de levensloop van de bergloper bekend als 'IANNO' (1659 - 1721).

Volgens de gangbare theorie was Ianno de bijnaam van Ian Hupkens, oftewel Jan Hupkens en zijn beroep was mogelijk Olieslager (molenaar in een oliemolen). Dit laatste vanwege een opschrift: *ianoleslacher*.

Het was Jan Dielis die destijds suggereerde dat Ianno of zijn vader een olieslager zou zijn en later werd dit overgenomen in de Zonnebergnota (1966) en ook door bijv. Jan Spee.

In zijn artikel toont Wim aan dat daar geen direct bewijs voor is en hij eerder een koopman/handelaar is geweest.

Hij trekt dan ook een voorzichtige conclusie dat deze "Olieslagers" mogelijk een andere persoon was.

Het toeval wil dat ik onlangs aan het lezen was in het standaardwerk over de vestingwerken in Maastricht, Bolwerk der Nederlanden, van L.J. Morreau.

Hierin trof ik op pagina 134 de volgende passage:

"[...] de stad diende te zorgen voor het bekleden met metselwerk van een stuk aarden wal links in het uitgaan van de Duitse poort. [...] De aanbesteding van de muur had plaats in 1688. Het werk werd gegund aan Hendrik Smeets en Jan Olieslaegers [...]. De contreforten en het muurlichaam bestonden geheel uit mergelsteen van Sint Pieter [...] en de kettelen waren van Sichener steen".

Hieruit blijkt dat er dus een Jan Olieslagers gelijktijdig leefde met Jan Hupkens en ook in de periode dat deze in de berg liep. Betreft dit een toevallige naamgenoot, of speelt er meer?

Het opschrift hiernaast uit het Noordelijk gangenstelsel toont dat Ol(i)eslagers en IANNO duidelijkgescheiden worden door nog een 3e persoon: Frederici (Frederiks).

(Collectie Jan Spee, RHCL: JS-00595 / F04-10)

Het frappante aan dit opschrift is dat Frederici en Ol(i)eslaghers duidelijk hetzelfde handschrift betreft, maar Ianno staat 2x apart: een iets kleinere en een heel groot geschreven versie.

Dit wijst er dus op dat Ianno (Hupkens) en Olieslaghers dus zeker niet dezelfde persoon zijn.

Vermoedelijk waren er dus twee vrienden, Olieslaghers en IANNO, die regelmatig met elkaar de berg in gingen. Mogelijk om aan goedkope mergelstenen te komen voor de vestingwerken?

Kochten ze die stenen netjes of werden deze soms illegaal uit de berg gehaald?

Ianno wist immers goed de weg, van Noord tot Zuid.

Of de kroon op de foto met Olieslaghers of Ianno te maken heeft is onduidelijk, alsmede de opschriften daarboven:

- Parici + Loui(s) = Louis van Parijs

- PasseiQuatro = Ik passeerde er vier

- of: Passer Quatro = viervoudig geslaagd

Hoewel het speculatie van mijn kant is: misschien gaat het wel om een grapje en slaagde er iemand om in het donker om een pilaar te lopen? Een pilaar heeft immers 4 zijden...

We zullen het wel nooit te weten komen.

Maar wat wel nog kan worden uitgezocht is de levensloop van beide heren Olieslaghers.

Wegens tijdgebrek zal ik daar zelf niet aan toekomen, indien iemand zich geroepen voelt hier verder mee te gaan... graag!

IANNO
LES
ACHER

Ianno Oleslaghers

Patrick Semmeling.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Nationale Kalkmergelmaatschappij,

GEVESTIGD TE AMSTERDAM.

Ongerecht bij akte van 23 December 1916, ten overstaan van Notaris
T. H. Ruys Gzn. te Amsterdam verleden.

Maatschappelijk Kapitaal: EEN HONDERD DUIZEND GULDEN,

verdeeld in 500 Aandelen, elk groot f 200.—.

BEWIJS VAN AANDEEL

№ 134

groot Twee Honderd Gulden,

waarop 50 % gestort,

ten name van *des Heren J. Blom*

AMSTERDAM, *5 Maart*, 1917

Vauoult
Commissaris.

Max J. Stam
Directeur.

ONTVANGEN voor verdere storting *een honderd gulden*

AMSTERDAM, *5 September*, 1917

Commissaris.

Max J. Stam
Directeur.

Hierbij afgegeven 18 Dividendbewijzen No. 1 tot 18 en Talon.

RECHT VAN OORDEEL
AMSTERDAM

mergelsteen

't is de zon zelf, in steen gevangen
uit de bodem van 'n zee van Krijt
gebroken weer naar 't licht gedragen
om samen te dienen in verband
daar schitter je en daar toon je mooi
doen de jaren muren prachtig grijzen
ademen je werken verleden tijden
en sta je stil als deze steen spreekt

John Hageman

Waar zijn we mee bezig

Sok-leden zijn altijd wel met iets mergelachtigs bezig. Daarom zijn ze ook lid geworden van deze studiegroep. Als het onderwerp interessant is voor de andere leden kan daar een lezinkje, een stukje in de Info of Mededelingen het gevolg van zijn.

Maar we weten nooit waar iedereen nu specifiek mee bezig is. Zou dat wel het geval zijn, dan zouden andere leden, indien gewenst, misschien kunnen inhaken en voor eventuele aanvullende info zorg dragen, of als klankbord fungeren. Win-win dus, om maar eens een recent cliché te gebruiken.

Ietwat weet hebben waar de anderen eventueel mee bezig zijn, kan ook stimulerend werken.

Zelf ben ik momenteel buiten mijn activiteiten in de Werkgroep Groevenonderzoek Riemst met een viertal zaken bezig:

1. Een publicatie over de verdwenen Pinweggroeven in Bemelen.
2. Samen met Jos Cobben een onderzoek naar 16de eeuwse opschriften en inscripties in het gangenstelsel Noord van de St.Pietersberg.
3. Een artikel over de laatste jaren van de mergelwinning in Zichen-Zussen-Bolder.
4. De laatste hand te leggen aan een dichtbundel met daarin een 40/50 tal gedichten met een hoog "mergelgehalte".

Het zou prettig zijn als meerdere SOK-leden in de Info zouden aangeven waar ze momenteel mee bezig zijn. Het zou het studie aspect van onze studiegroep, ook naar derden toe, meer cachet geven.

John Hageman

Wie kan mij helpen cq. adviseren bij mijn onderzoek in het Zonneberg- en Noordelijk gangenstelsel ?

Ik ben jullie SOK-collega Valère Ceulen en ben al van jongs af aan opgegroeid en besmet met de gangenstelsels, vooral in de Sint Pietersberg en Jezuietenberg.

Als oudste nog levende nazaat van voormalig burgemeester Pieter Ceulen ben ik altijd nieuwsgierig geweest naar de veelvuldig voorkomende merktekens **PC** met een streep erdoor.

Zijn die aangebracht door Pieter, of misschien zelfs al door zijn vader Paulus Ceulen?

Wat hebben ze hiermee bedoeld?

Nu geen gissingen, maar wie van jullie kan mij helpen, adviseren of heeft hiervoor al onderzoek gedaan en e.e.a. in kaart gebracht.

Ik zal hiermee erg geholpen zijn, want het is mijn doel om binnen 2 jaar hierover een publicatie in SOK-Mededelingen te doen.

Bij voorbaat mijn dank,

Valère Ceulen

E-mail: valere.ceulen@teledisnet.be

Gsm: 06-50261917

MEET THE UNDERGROUND PRESS

“Discussie over kerstmarkten duurt voort”(*Dagblad de Limburger van 28 december 2017*): de kerstmarkten in de **FLUWEELENGROT** en de **GEMEENTEGROT** zijn afgelopen, maar de controverse duurt. Het tv-programma *Eén Vandaag* beweert dat de gemeente tot nog toe verzuimd heeft een onderzoek in te stellen naar het verbeteren van de veiligheid in de grotten. In de vergunning voor 2017 voor de kerstmarkten staat dat er problemen zijn geconstateerd met de ontruimingstijd, die meer dan de maximaal toegestane 3,5 minuten bedraagt en met de te smalle nooduitgang.

“Alles was hier ultra-geheim” (*De Telegraaf van 29 december 2017*): waar voor de meeste Nederlanders de Koude Oorlog tussen het westen en het Oostblok iets was van de journaals en de kranten, was het in de mergelgrot in de Zuid-Limburgse **JEZUÏETENBERG** de realiteit (**CANNERBERG** – red). Dit was het NAVO-hoofdkwartier van waaruit de vijand scherp in de gaten werd gehouden. *“Niemand mocht weten wat hier gebeurde. Alles draaide om geheimhouding en veiligheid. Medewerkers gingen in burgerkleding naar binnen om geen argwaan te wekken.”*

“Minder bezoekers na uitzendingen” (*DdL van 4 januari 2018*): **Nicole PLOEGER** van de organisatie van de kerstmarkt in de **FLUWEELENGROT** schat dat er enkele honderden bezoekers per dag minder zijn gekomen als gevolg van de kritische uitzending van *Eén Vandaag* op 20 december over de veiligheid. De kerstmarkt haalt sowieso niet meer de bezoekersaantallen die ze tot twee jaar geleden haalde. Toen piekte de teller bij 140.000. Vorig jaar ging het cijfer terug naar 110.000. *“Dit jaar schat ik dat we, mede door een extra dag, 112.000 zullen halen.”*

“Vuursteenmijn Rijckholt op zoek naar nieuwe gidsen” (*DdL van 8 januari 2018*): heb je belangstelling voor de archeologie, geologie en geschiedenis van Limburg? Sluit je dan aan bij de gidsengroep van de **PREHISTORISCHE VUURSTEENMIJN** Rijckholt. Die is op zoek naar nieuwe rondleiders. In februari en maart volgen kandidaten een cursus, waarna ze eerst een tijdje meelopen en daarna zelfstandig excursies leiden. Aanmelden kan tot eind januari: vuursteenmijn@vanschajkstichting.nl.

“Verzot op het zwarte gat” (*DdL van 10 januari 2018*): hij heeft het flink te pakken, het ‘grottenvirus’. **Ton BREULS** kreeg onlangs de Rector Cremers Penning voor zijn verdiensten voor de Limburgse ondergrond. De viering van het veertigjarig jubileum van de **Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven** kreeg voor hem een onverwachte wending. Hij was stomverbaasd dat hij de penning in ontvangst mocht nemen. Het is immers niet zomaar een onderscheiding die vernoemd is naar de oprichter van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. *“Ik ben geloof ik de elfde die hem krijgt in 35 jaar tijd.”*

“Riemst gaat mergelgroeve Zussen verstevigen” (*Het Belang van Limburg van 5 februari 2018*): de gemeente Riemst wil een nieuwe tunnel realiseren in de **LACROIXBERG** in Zussen. *“Er zijn twee bruikbare toegangen tot de*

*groeve, maar die zijn te smal om materiaal aan te voeren” zegt groevecoördinator **Mike LAHAYE**. Onder de Mergelstraat zijn ondergrondse opvul- en stabilisatiewerken gepland. “Vroeger was er nog een derde toegang, maar die is versperd. Die doorgang willen we nu opnieuw herstellen door het boren van een brede tunnel in de aangrenzende vaste en stabiele mergel.”*

“Geschiedkundige Prijs voor Groevenonderzoek” (*Deze Week van 6 februari 2018*): de geschiedkundige prijs van de gemeente Riemst werd dit jaar uitgereikt aan het boek **“De Grote Berg”** van de **WERKGROEP GROEVENONDERZOEK RIEMST**. Deze uitgave brengt het technische, wetenschappelijk en historisch verhaal van het ontstaan van de ondergrondse groeven van Zichen-Zussen in woord en beeld. Het is wetenschappelijk, maar toch in een vlotte en toegankelijke stijl geschreven. Er horen ook professionele afbeeldingen bij. De prijs werd uitgereikt door een onafhankelijke jury, de winnaar ontving een prijs van 200 euro.

Met dank aan de trouwe correspondenten GilberteNicolaes, Johan Janssen, Jean Paul van de Pas en Herman de Swart

Voor knipsels, kopieën en uittreksels kunt u altijd terecht op het bekende adres: Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne-Riemst. Telefoon/fax 012-454059. E-mail: tbreuls@telenet.be.

vuursteen

mergelmaatje geboren in mergel
'n vloek voor de blokbrekerzaag
messcherp, beitelhard, polymorf
en dan met 'n vlammend karakter
vooraf gezegd, rijk aangezichten
daarbij ongedacht multifunctioneel
van jougeen twee gelijke te vinden
ben je, blij je: 'n excentrieke steen

John Hageman

Pirpagnet

foto: Frans Willems

Volgende SOK-avond: Vrijdag 9 maart 2018 Aanvang 19.30 uur!

De SOK-Info redactie heeft het recht om een aangeboden artikel te weigeren. De geplaatste artikelen vertegenwoordigen niet automatisch de standpunten van de SOK-Info redactie of die van het SOK-bestuur.

Groeven in beheer bij de stichting Ir. D.C. van Schaik:

Bovengenoemde organisatie heeft een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Voor het bezoeken van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder.

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direct melden. liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

1° Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hieronder.

2° Stefan Jerzykowski, Technische Dienst: 06 51659384 (geen spoed: graag whatsapp/sms)

3° Ieder bestuurslid van de Van Schaikstichting. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina. 2

De Van Schaikstichting stelt zich ten doel de afsluiting van de groeve binnen 24 uur te herstellen.

Voor meer informatie: www.vanschaikstichting.nl

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212 45 40 59
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Rob Swaans	043-3470868
Gewandgroeve	Marc Dresens	06-55727887
Heiberggroeve		
Groeve de Keel	Luc Walschot / René Peels	00-3212441350
Groeve Eys (niet toegankelijk)	Wim Kneepkens	043-3471188
Keldertjes Slavante	Wil Ramaekers	043-364 52 39
Roothergroeve	John Hageman	043-364 54 19
Scharnderberg (niet toegankelijk)	John en Rob Knubben	043-361 12 27
Scheuldergroeve (niet toegankelijk)	Jan-Paul van der Pas	045-40 41 600
Theunisgroeve	Ed en Thuur Thijssens	06-44633650
Vuursteenmijn Rijckholt	Martha en Jan van de Ven	043-3432084

De Sint-Pietersberg:

De Sint-Pietersberg wordt beheerd door de Vereniging Natuurmonumenten. De SOK heeft een collectieve onderzoeksvergunning voor de Zonneberg, het Noordelijk Gangenstelsel en het gebied onder het Fort.

Onderzoeksaanvragen moeten ingediend worden bij het secretariaat van de SOK.

Toezichthouder van de beide groeven is Harm Hovens, telefoon: 06-558 25 192.

Bij onraad of calamiteiten kunt u ook de boswachter, Tim Koumans, contacteren, telefoon: 06-832 15 415.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de

Provincie Limburg

De SOK-Info

is een uitgave van de

Studiegroep Ondaardse Kalksteengroeven,
Natuurhistorisch Genootschap Limburg.

